



*Tijdschrift
voor
Numismatiek*

EUROPEES GENOOTSCHAP VOOR MUNT- & PENNINGKUNDE

VOL. XXIII

Nr 1 - 1974

Redactie : MOORS E. Oude Antwerpse baan, 161 MECHELEN

Bijdrage : Beschermend lid : 375 fr.

Lid : 250 fr.

te storten aan

LE MAIRE, P., 53 de Broquevilleaan, 1200 Brussel of
op P.C.R. 8460.38 van het genootschap te Brussel of
via de Afdelingen

* * * * *

* DE BEHEERRAAD VAN HET EUROPEES GENOOTSCHAP VOOR *
MUNT- EN PENNINGKUNDE *biedt aan alle leden en bevriende* *
organisaties zijn beste wensen van geluk en voorspoed voor 1974 *

* * * * *

PAPIEREN GELD VAN TIBET

Papieren geld werd voor het eerst in Tibet uitgegeven tijdens de periode van het zelfbestuur (wet van —) tussen 1912 — wanneer Tibet zich onttrekt aan de chinese opperheerschappij — en 1950, jaar waarin het bevrijdingsleger van het chinese volk het land binnenrukte en de weg baande tot de opneming van Tibet als « autonoom gebied » van de chinese volksrepubliek.

Het eerste gangbare papieren geld voor Tibet bestond uit chinese uitgiften. Vermits er aldaar vóór 1935 geen enkele bank bestond, zorgden de geldwisselaars en de handelaars voor het in omloop geraken van deze biljetten.

In zijn boek « Une étude de timbres et de la monnaie tibétaine » vermeldt Li dat volgende bankbiljetten omstreeks 1940 in Tibet in omloop waren :

a. Kolonisatiebank van Mantjourijë-Mongolië, biljetten van 1, 2 en 3 chiao daterend uit het 13^e jaar van de republiek (1924)

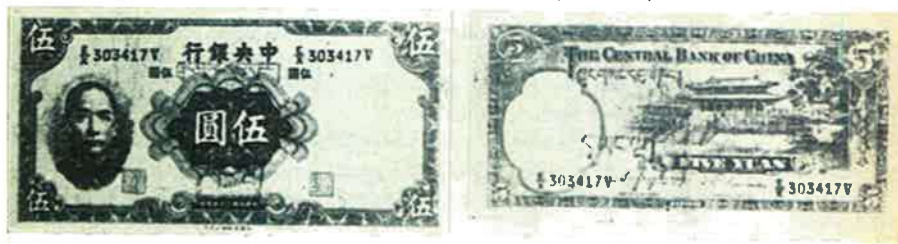
b. Bank van China en van de Zuidzee, afdeling Shangaï : biljet van 10 yuan daterend uit het 16^e jaar van de republiek (1927)

c. Centrale bank van China : biljet van 100 yuan daterend uit 1936 en overdrukt met « bank van krung gyang / 100 yuan » in tibetaanse lettertekens. Dit biljet, alsmede de biljetten van 5, 10 en 50 yuan (zie foto) werden eveneens gemeld door STEN (zie *Encyclopedia of World paper money*, blz. 84 artikel t. 245) welke nochtans een onjuiste vertaling van de overdruk geeft.



In weerwil van de tibetaanse overdruk op de latere biljetten bestaat er geen enkele zekerheid (bewijs) dat deze biljetten uitgegeven werden, als specifiek omloopgeld in Tibet.

Integendeel, er bestaan biljetten van 1/2 en 1 yuan van de provinciale bank van Sikang (Haikang) daterend uit het 28^e jaar van de republiek (1939) gedrukt in het chinees en het tibetaans en die klaarblijkelijk uitgegeven zijn geworden om gebruikt te worden in deze chinese provincie met tibetaanse voertaal (zie foto).



Of nu deze biljetten met tibetaanse tekst nu al dan niet in Tibet in omloop geweest zijn, daarover werd geen enkel bewijs gevonden. Hoewel Li bevestigt dat nog oudere chinese biljetten eveneens in Tibet in omloop waren geeft hij geen enkel detail over hun uitgifte.

De eerste uitgifte van de tibetaanse regering wordt onduidelijk door een reeks tegenstrijdige verklaringen afgelegd door verschillende schrijvers.

In zijn boek *Das Papiergeld des ersten Weltkrieges*, blz. 120, bevestigt Dr Keller dat het eerste papiergeld van Tibet werd uitgegeven door de 15^e Dalai Lama, omstreeks 1920 en dat het hier volgende waarden betreft : 5, 7 1/2, 10, 25, 50 en 100 srang.

Sir Charles Bell, die Tibet bezocht in 1921 schreef, (*Tibet, Past and Present*, blz. 201-204) dat het papieren geld in omloop gebracht werd, juist ten tijde van zijn bezoek aldaar.

Inmiddels is het in zijn boek afgebeelde specimen voorzien van het tibetaanse jaartal dat overeenstemt met het jaar 1915. Van dezelfde uitgifte werden er eveneens specimen afgebeeld door Klaasseez, in een bijdrage van het numismatisch tijdschrift (deel 15, N^o 9 : okt. 1949 : blz. 848-853).

De oudste datum welke vermeld werd ligt omstreeks 1914 : wat betekent dat dit jaartal ten voorlopige titel kan aanvaard worden als de eerste inlandse uitgifte.

De verklaring van Dr Keller (hierboven vermeld) dat de eerste uitgiften de naam droegen van « srang » is blijkbaar onjuist. Steunend op de zekerheid (bewijs) van de bankbiljetten zelve, schijnt het dat de benaming « tang » (doorgaans « tangka » genoemd) gebruikt werd tot in 1945, datum waarop de « srang » voor het eerst als eenheid van papieren geld werd ingevoerd.

De tibetaanse kalender

Wegens moeilijk te controleren redenen is er een verschil in het stelsel, gebruikt om tibetaanse bankbiljetten te dateren en het algemeen gebruikte stelsel in Tibet.

Het normale tibetaanse stelsel voor het dateren van muntstukken alsmede voor staatsbladen en traktaten is over het algemeen de vertrouwelijke regelmatig terugkerende kalender van de 60 dagen, uitgevonden door de Chinezen en gebaseerd op de voortbeweging van de planeet Jupiter.

Onder het tibetaanse stelsel, dat oppervlakkig verschilt van het chinese stelsel, voor wat tijdvak betreft, wordt de tijd berekend in 60 « rab byung » zonnekringen van een jaar, beginnend in 1027 zijnde het eerste jaar van deze tijdrekening. Dus zou een tibetaans geldstuk met datum van het 15^e jaar van de 16^e kring (15 volledige kringen + 15 jaar) overeenstemmen met het jaar 1941, volgens de

omrekeningsformule : $[(16 \text{ kringen} - 1) \times 60] + 15 \text{ (jaren)} + 1026 = 1941$.

Toch is op de tibetaanse bankbiljetten (wanneer ze van een datum voorzien zijn) eenvoudig het aantal zonnejaren aangegeven die verlopen zijn sinds de tot de legende behorende stichting in 257, het eerste jaar van deze tijdrekening. Dus zijn de datums van de tibetaanse jaartelling herleidbaar in datums van na Jesus-Christus, eenvoudig door bij de eerste datum 256 jaar bij te voegen.

Bepaalde tibetaanse bankbiljetten van latere uitgave geven slechts de uitgiftekring « rab byung » (zonder jaartal).

Zo zou een bankbiljet van de 16^e kring een uitgifte op een welkdanig ogenblik van de periode van 60 jaar gelegen tussen 1927-1986, in zich sluiten.

Ongelukkiglijk, zijn de latere uitgiften van tibetaanse bankbiljetten niet gedateerd. Dit verklaart de enorme moeilijkheid welke men ondervond bij het kronologisch schikken.

Een dezer latere biljetten werd gepubliceerd door H. F. Bowker (*Numismatist*, deel 64, n^o 2, februari 1951, blz. 141).

Evenwel is het aantal uitgiften beperkt. De leden van een tibetaanse handelsmissie die een bezoek brachten aan de Verenigde Staten in 1948 vonden geen bijkomende inlichtingen waarmede een basis kon gelegd worden om deze reeksen te ordenen.

Afdruk en papier

Zoals nog onlangs de tibetaanse boeken, werden de eerste tibetaanse bankbiljetten gedrukt, beginnende met handgesneden houten blokken en de drukinkt werd met de hand aangebracht op de bladen en dit met afzonderlijke blokken voor iedere kleur.

De eerste biljetten waren gedrukt in de drukkerij van « le potala » in het paleis van de Dalai Lama te Lhasa. De drukkerij werd evenwel later overgebracht naar een gebouw gelegen op 2 mijl ten noorden van de stad Lhasa. In dit gebouw waren eveneens ondergebracht : de militaire loodsen, het arsenaal en de regeringszaal.

F. Spencer Chapman, welke een bezoek bracht aan Tibet van juli 1936 tot februari 1937, gaf een beschrijving van deze onderneming : (Lhasa, the Holy City, blz. 238) : Benevens koperen en zilveren geldstukken die geslagen waren, zagen we ook bankbiljetten welke gedrukt waren, beiden meestal vervaardigd met uit Engeland ingevoerde moderne elektrische machines. Er waren ook 2 of 3 eerwaardige handbediende machines met stevige wielen uit koper en die ter plaatse gebouwd waren. We bemerkten eveneens een nieuwe machine in aanbouw, geheel uit koper vervaardigd (omdat ze het staal niet konden bewerken). Op dat ogenblik werd in Tibet het bewerkte papier gebruikt voor boeken, bekomen uit de schors van de peperboom.

Het had een mat voorkomen en was donkerbruin van kleur, bijna zoals kartonweefsel. Het papier, gebruikt voor het drukken van bankbiljetten was evenwel van een ruwe soort, waarschijnlijk af-

houden kan men deze tekst vergelijken met een watermerk.

De tekeningen

Alle tibetaanse bankbiljetten vertonen gemeenschappelijke kenmerken. Allen zijn ze voorzien van twee stempels op de voorzijde, de vierkante zwarte zegel van de Dalai Lama en de ronde rode zegel van de Panchen Lama. De beschrijving bevindt zich uitsluitend op de voorzijden ; dit houdt in dat steeds onveranderlijk de dubbele herhaling van de munteenheid in de twee bovenste hoeken en de waarde in de twee onderste hoeken van het biljet geplaatst zijn.

Op de biljetten van 1914 en 1915 zijn de lettertekens van dezelfde kleur als de tekeningen. De biljetten zijn met stralen van één kleur, uitzondering gemaakt voor de hier voor vernoemde zegels en voor de reeksgetallen waarvan de aanduiding in de bovenste linkerhoek en de onderste rechterhoek van het biljet, in het zwart overdrukt zijn.

Sinds 1929 zijn de lettertekens alsmede de reeksgetallen in het zwart gedrukt en voortaan geplaatst in een afzonderlijk vakje van de buitenste rand op de voorzijde.

Lijst van tibetaans papieren geld

Hierna volgt een lijst van alle tegengekomen tibetaanse bankbiljetten. De afmetingen van de biljetten, eveneens hierna vermeld, kan variëren van 1 tot meerdere millimeters. De meeste oudere bankbiljetten zijn voorzien van 2 gaten in de rechterrاند, wat toelaat de bankbiljetten in bundels te vervoeren.

13^e DALAI LAMA, THUPTEN GYATSO (1876-1933)

Type I

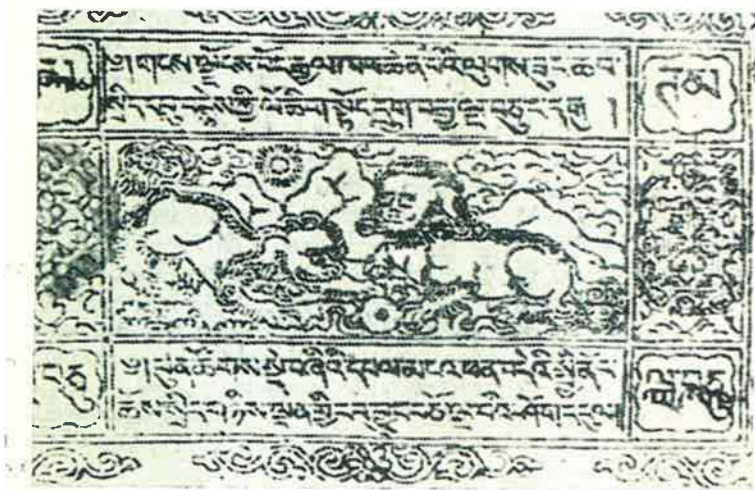
« In het jaar (datum	d-
van het wereldlijk en	ur
van de sneeuw. Papi	of

16^e) kringloop die gewijd (gegeven) is door de eredienst en het staatsbestuur, de eerste zijnde het kroonjuweel van de vier volmaakt-heden, te weten : de eer, de macht, het welzijn en het geluk ».

1. 5 Tangka 102 × 185 mm. 15^e cyclus 1658 (tibetaanse tijdrekening) (1914).
Bleek groen.
2. 10 Tangka 96 × 178 mm. 15^e cyclus 1659 (1915).
Steenrood.



3. 15 Tangka 101 × 185 mm. 15^e cyclus 1659 (1915).
Purper (zie foto hierboven).



4. 25 Tangka 96 × 180 mm. 15^e cyclus 1659 (1915).
Goudgeeld.
5. 50 Tangka 100 × 186 mm. 15^e cyclus 1659 (1915)
Lichtblauw (zie voorgaande foto).
6. 50 Tangka 118 × 175 mm. 16^e cyclus 1673 (1929)
idem 1675 (1931)
idem 1676 (1932)
idem 1677 (1933)

14^e DALAI LAMA, TENZIN GYATSO (1935-1964)

- idem 1685 (1941)
- idem 1687 (1943)
- idem 1689 (1945)

Blauwe omlijsting, het midden in rood en geel.

Type 2.

Tekst in 4 regels zoals type I, maar verandering van het muntstelsel.

7. 10 Srang 104 × 175 mm. 16^e cyclus 1689 (1945)
idem 1691 (1947)
idem 1692 (1948)
idem 1693 (1949)
idem 1694 (1950)

Blauw en rose.

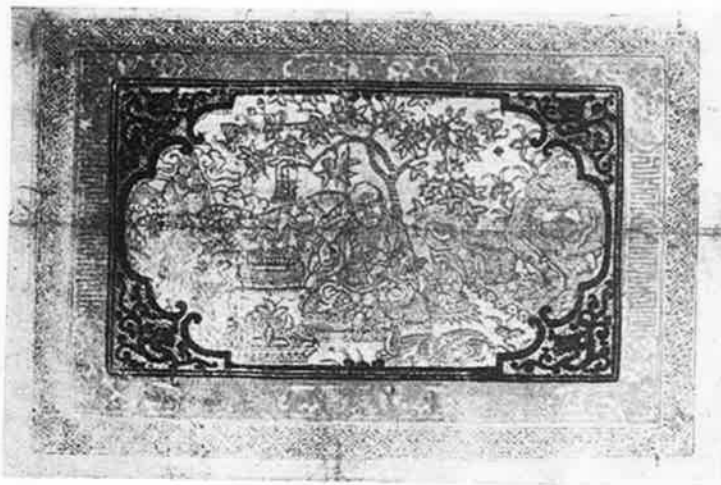
Type 3.

Tekst in 2 regels : Regering van Tibet, goddelijk en zegevierend in vier richtingen. Papieren geld van de 16^e cyclus uitgegeven door het wereldlijk en kerkelijk staatsbestuur.

8. 5 Srang 71 × 119 mm. 16^e cyclus. (1945-50)

Blauw, geel en rose.





Type 4.

Tekst in 2 regels : « Regering van Tibet, goddelijk en zegevierend in vier richtingen.

(Waarde) Srang papieren geld uitgegeven door het wereldlijk en kerkelijk staatsbestuur. »

9. 25 Srang 109 × 180 mm. (1945-50)

Rood en geel.

10. 100 Srang 137 × 213 mm. (1945-50)

Oranje-rood en geel (zie foto's 5 en 6).

Ik ken de waarde niet van de eerste biljetten maar een reeks van 1945-50 in perfecte staat (nummers 6 tot 10) kost de dag vandaag 1000 Fr. Het biljet van 100 Srang (1945-50) in goede staat is van 150 tot 200 Fr. waard.

Bron : « Tibetan Paper Money » by Charles K. Panish 1968. *Whitman Numismatic Journal*.

Red. Vertaald.

WYCKAERT Valère

BOEKBESPREKING

Encyclopédie universelle des monnaies du xx^e siècle (door Jean François CARTIER en Günter SCHÖN. Parijs, Stock office van het boek : 39 F.F.).

De verzamelaar van vandaag is verwend. Een kwart eeuw geleden bestonden er omzeggende geen algemene catalogussen. Er werden weinig boeken in het bereik van de massa gebracht en dan nog waren

ze meestal uitgeput. De werken van Raymond Wayte, weldra verdrongen door deze van Yeoman en Craig, waren een aanzienlijke vooruitgang. Maar zo ze ons belangrijke diensten bewezen en nog steeds bewijzen, is het voor de eentalige numismaat een vrij belangrijk nadeel dat ze engelstalig zijn.

Nu weet ge wat voor een onthaal het werk van de heren Carlier en Schön te wachten staat. Het betreft hier een franstalige uitgave van een in 1969 in Duitsland verschenen boek, maar in werkelijkheid is het meer dan een gewone vertaling. De alfabetische rangschikking alleen reeds diende uiteraard in haar samenstelling gewijzigd. Bovendien werd het werk vervolledigd : reeds werden stukken van het jaar 1971 opgenomen.

Drie honderd landen en gebieden maken het voorwerp uit van een rubriek die begint met een korte beschrijving en een historisch overzicht. De naam van ieder land is vermeld in het frans, het engels en het Duits en in de eigen taal. Iedere rubriek is chronologisch ingedeeld, ieder stuk is beknopt maar duidelijk beschreven met de jaartallen van begin en einde der aanmunting. Twee prijsaanduidingen, in franse en Zwitserse valuta, zijn gegeven voor een kwaliteit « prachtig », volgens de in voege zijnde geldkoers van februari 1972. De waarde aanduidingen zijn noodzakelijkerwijs globaal. Zij maken slechts uitzonderlijk melding van de bijzondere jaartallen of de verschillende muntwerksteden. Als men de Belgische munten in het bijzonder beschouwt, dan zullen de specialisten ze nu eens onvoldoende en dan weer te overdreven beoordelen. Maar zo ze met voorzichtigheid dienen te worden onthouden, deze waarden geven in ieder geval een zekere aanwijzing en alsdusdanig zijn ze van nut. Het komt er op aan te weten dat ze niet blindelings mogen gevolgd worden.

Het boek is netjes van uitzicht en overvloedig geïllustreerd, zijn « zakformaat » is praktisch. Het zal voor al diegene die zich met een algemene verzameling bezig houden, een kostbaar werktuig zijn en weldra ook een lievelingsboek.

M. C.

NUMISMATIEK EN SPORT DE OLYMPISCHE SPELEN VAN MUNCHEN

We ontvingen van de heer R. J. Van Walle uit Wommel een lange brief die handelde over de Duitse muntaanmaak naar aanleiding van de Olympische spelen 1972.

Hierin waren interessante gegevens vervat en wij publiceren hier, ter intentie van onze lezers, wat van wezenlijk belang is :

Men voorzag de aanmaak van vier munttypes en ieder van hen zou door de 4 muntateliers geslagen worden. Men herkent het muntatelier aan de letter afgebeeld op de keerzijde.

D = München
F = Stuttgart
G = Karlsruhe
J = Hamburg

In werkelijkheid werden er zes types aangemaakt, waarvan hier de volgorde en het slagaantal :

1. Eerste motief met inschrift : « SPIELE DER XX OLYMPIADE 1972 IN DEUTSCHLAND » uitgegeven in 1969 : 2,5 miljoen \times 4 = 10 miljoen.
2. Tweede motief met zelfde legende, maar « MÜNCHEN » in plaats van « IN DEUTSCHLAND » uitgegeven in 1970 : 5 miljoen \times 4 = 20 miljoen.

Het is ook « MÜNCHEN » dat voorkomt in het inschrift van de volgende types :

3. Derde motief ; uitgegeven in 1971 : 5 miljoen \times 4 = 20 miljoen.
4. Vierde motief, uitgegeven in 1972 : 5 miljoen \times 4 = 20 miljoen.
5. Herneming van het eerste motief maar met het inschrift « MÜNCHEN », uitgegeven in 1972 : 2,5 miljoen \times 4 = 10 miljoen.
6. Vijfde motief, uitgegeven in 1972 : 5 miljoen \times 4 = 20 miljoen.

Het zesde type werd gegraveerd door de beeldhouwer Sigmund Schutz uit Berlijn. Hij behaalde hiermede de tweede prijs van de uitgeschreven wedstrijd en ontving hiervoor 4.250 D.M.

De eerste prijs werd niet toegekend.

Samengevat :

Er zijn 6 types van ieder 4 muntateliers = 24 verschillende munten.

Het slagaantal bedroeg 100 miljoen stuks.

De types 1 en 5 hebben hetzelfde motief en verschillen slechts door hun inschrift : DEUTSCHLAND of MÜNCHEN.

Met betrekking tot de wijziging van het inschrift werd in Duitsland volgende uitleg opgevangen : het zou het gevolg zijn van een protest-aktie vanwege de DDR (duitse democratische republiek) die de mening toegedaan was dat de DBR (duitse bondsrepubliek) niet *alleen* Duitsland was. Men kwam tegemoet aan deze eis, temeer daar omstreeks die tijd drukke onderhandelingen, met het oog op de oost-west toenadering, bezig waren.

Deze stukken werden fel geheld. Niet enkel vanwege hun groot aantal maar ook en zelfs vooral in Duitsland omwille van de kwaliteit van de slag. Deze laatste kritiek beoogt trouwens alle aanmaken en niet enkel deze van de olympische spelen.

Zoals voor de zegels uitgegeven door de PTT werd er een verkoopstand voor de speciale slag opgericht (pollierte platte) : *Verkauf-*

stelle für Sammlermünzen der Bundes Republik Deutschland te Bad Homburg. v. d. Höhe.

Voor de stukken van de olympische spelen bedraagt het slagaantal $125.000 \times 4 = 500.000$ stuks per reeks. Wat dacht U wel? zij zijn magnifiek! Van uit België besteld, kost iedere reeks ± 1500 F. Reeds vier reeksen werden tot nog toe uitgegeven.

Wat nu de kwaliteit betreft verwijzen we naar het tijdschrift van de *Gesellschaft für Internationale Geldgeschichte* (n° 30) waarin op blz. 183 een bijdrage gepubliceerd wordt onder het pseudoniem Numis en onder de hoofding *Geldgeschichtliche Nachrichten* antwoordende aan M^r Ott, directeur van de Munt te Karlsruhe.

Numis : G is een weinig verzorgde slag. J is al niet veel beter, D is beter dan G maar slechter dan F...

Het slagaantal werd van 60 miljoen opgevoerd tot 100 miljoen... het doel is duidelijk :

1. financieren van de olympische spelen
2. afkoelen van de overhitte conjonktuur
3. bijwinnen van nieuwe numismaten.

In het algemeen is de munttenaamaak in Duitsland niet meer verzorgd. Een vreemdeling beoordeelt een land naar zijn reinheid, zijn keuken, de orde en rijkdom van zijn steden en... zijn munten.

Mijnheer Ott verklaarde dat de muntplaatjes moesten besteld worden bij private firma's tengevolge van het grote benodigde aantal en van de korte levertermijn. Men had trouwens slechts schikking getroffen voor een slag die bestemd was voor de normale muntomloop en niet voor verzamelaars.

INLICHTINGEN

VRAAG en ANTWOORD

Weggemoffelde sterren

Ingevolge de waarschuwing geopperd door M. A. Gisbrand met betrekking tot het belgische 5 centiem stuk « zonder ster » heeft mijnheer Gaston Bourdon zich over dit probleem gebogen. Na een zorgvuldig onderzoek kwam hij tot het volgende resultaat : het « echte » stuk zonder ster is een weinig dikker, ook het laurierblad en het

streepje onder de 5 centiem zijn een weinig groter en het weegt een ietsje meer. Het onderzoek met het vergrootglas is niet afdoende want het neemt niet alle twijfel weg.

Contramerk van Fezzan

Mijnheer R. de Bayle des Hermens, uit Gentilly in Frankrijk bezorgde ons een fotocopie van een 5 Frank biljet van de « Banque de l'Afrique Occidentale » met het jaartal 10 maart 1938. Het is van een contramerk voorzien dat we hier afbeelden op 3/4 van zijn ware grootte :



Dit biljet moet in omloop zijn gebracht in Fezzan (Zuid-Libyë) door de 2^e D. B. die dit gebied veroverde tijdens de laatste wereldoorlog.

Mijnheer de Bayle wenst graag iets meer te vernemen over deze biljetten met voornoemde tegenstempeling.

Luxemburg. Jan De Blinde. (T. V. N. n^r 5/6 van 1973)

Het 100-frank stuk van het type « Jan De Blinde » bestaat inderdaad met en zonder instempeling van de graveerdersnaam (Bonnetain). Dit wil echter niet zeggen dat het stuk zonder instempeling een proefslag is. Integendeel, dit stuk werd van in den beginne van het jaar 1947 geslagen (en dan nog wel nadat de 600^e verjaardag van Jan De Blinde reeds in 1946 herdacht werd) met de uitgifte van 100.000 stuks.

Het was de afgelopen periode waarin de herdenkingsstukken nog in de omloop waren.

Evenwel werd de volledige reeks van Jan de Blinde (100, 50 en 20 Fr.) stilaan zeldzamer en de Spaarkas van Luxemburg, die in het hertogdom dezelfde functie vervult als deze van de Nationale bank in België, begon de stukken, die ze nog in haar bezit had, beneden de faciale waarde te verkopen. In 1964 gaf ze het Munthuis

van Brussel de opdracht 2000 stukken van honderd frank, welke reeds overdreven circulatiesleet vertoonden, te hersmelten en er 2000 nieuwe stukken van 100 fr van te slaan. Het cijfer van de totale uitgifte werd aldus niet gewijzigd.

Welnu, bij het vervaardigen van de muntstempels voor deze uitgifte werd de graveerdersnaam weggelaten en dat is de reden waarom er van de 100.000 geslagen stuks er 2000 zijn waarop de naam van de stempelsnijder Bonnetain niet voorkomt. Deze 2000 stuks zijn uiteraard zeldzamer dan de normale stukken, en hun prijs is navenant.

De halve sol met de balans. (T. V. N. n^{rs} 5/6 en 11/12 van 1973)

Mijnheer Jean De Mey schrijft ons :

« Het wil me voorkomen dat de 1/2 sol met de balans, van de eerste franse republiek, heel wat inkt doet vloeien wat hij in feite niet verdient. Als mede-schrijver van het gelaakte boek, voel ik me verplicht te antwoorden op de bijdragen gepubliceerd in dit tijdschrift.

In de eerste plaats wil ik de zaak rechtzetten door de vriendelijke tegensprekers van antwoord te dienen.

M. C. die het aangehaalde stuk van mij kocht, atelier H, verwondert zich oprecht over het feit dat ik het stuk niet ken (sic) en dat het vermeld wordt in ons numismatisch werk met de aanduiding : « bestaan ervan niet bewezen ». Deze scherpzinnige zoeker had allicht de 2^e uitgave van ons werk moeten raadplegen en er beter aan gedaan zijn pen zeven maal in de inktpot te draaien alvorens (op papier) een open deur in te stampen. Inderdaad, in deze nieuwe herziene uitgave blijven er slechts de 1/2 sols met de balans van het munthuis H (La Rochelle) en van het munthuis I (Limoge) over, alhoewel ik zelf dit laatste stuk tot heden nog niet gezien heb.

In de beoogde bijdrage verzet M. René Leonard zich tegen de overdreven prijs. Mag ik deze heer vragen een grafiek te maken van de bedongen prijzen voor deze 1/2 sol op de openbare veilingen sinds 1960. Dan zal hij moeten vaststellen dat we de zaak juist bekeken. M. C. zal me niet kunnen tegenspreken vermits hij dit stuk slechts zeer onlangs gevonden heeft en er een « vernedering heeft moeten voor ondergaan » om zich dit lang begeerde stuk te kunnen verschaffen. Ook verwondert het mij hier over het woord « herslag » met betrekking tot dit stuk en de sol van het munthuis B, te horen spreken. Zonder het feit te willen ontkennen ben ik zo vrij te doen opmerken dat er in 1826 volkomen echte exemplaren bestonden. In zijn werk *Histoire numismatique de la révolution française*, maakt M^r Hennin reeds melding van deze munt ».

Frans stuk van 20 frank 1950

In de catalogus van de heren De Mey en Poindessault, 1^e uitgave, worden er drie variëteiten vermeld: haan met 3 pluimen en naam van stempelsnijder op één lijn, zelfde stuk maar haan met 4 pluimen en tenslotte, de naam van George Guiraud op twee lijnen.

Graag bekwam ik een nauwkeurige beschrijving van deze hanen.

Over welke pluimen gaat het hier, deze van de staart of deze van de vleugel?

Wie is bereid op de vraag van deze lezer te antwoorden?

Zoekt te kopen of te ruilen

De Heer DE BAECK P., Postbus 2070 Ekeren zoekt te kopen of te ruilen:

Zilveren vroedschapspenningen van Doornik van de jaren 1859-60-62-63-64-65 en vóór 1857.

Schrijven aan bovenstaand adres met opgaven en voorwaarden.

Grondwettig 2 sousstuk van Lodewijk XVI

Mijnheer Albert Denayer, wonende 1361 Clabecq, 103 rue des Déportés, schrijft ons:

« Tijdens de regering van Lodewijk XVI (1774-1793) werden er koperen 2 sousstukken geslagen op het einde van zijn bewind. (Zie Ciani n^o 2249). Deze munten vertonen op de keerzijde het volgende inschrift: LA NATION LA LOI LE ROI en daaronder L'AN 2, 3, 4 of 5 DE LA LIBERTE.

Welnu, ik bezit een 2 sousstuk geslagen te Metz (AA) in 1793, van l'an 5 en waarop het woord LIBERE in plaats van LIBERTÉ

Gaat het hier om een enig exemplaar of zijn er andere verzamelaars die een dergelijk specimen bezitten? ».

Wij hopen dat al diegenen die op een dezer vragen kunnen antwoorden, bijkomende inlichtingen kunnen verstrekken of nieuwe raadsels kunnen doen oprijzen, niet zullen nalaten ons te schrijven.

Deze rubriek te houden, waarde lezer, is de uwe. Wij wensen haar levendig en vruchtbaar, maar dit zal van U afhangen.

Wij verwachten nieuws van U. Schrijf ons op het adres: Oude Antwerpsebaan, 161, 2800 Mechelen.

GROTE INTERNATIONALE NUMISMATISCHE RUILBEURS

Op zaterdag 4 mei en zondag 5 mei 1974 van 9 tot 18 uur
IN DE GROTE FEESTZAAL « VOORUIT » — Sint-Pietersnieuw-
straat 27, Gent

Reservatie der tafels vóór 15 april aan De heer E. Rouquart,
H. Waelpuutstraat 9, 9000 Gent.

200 fr. per tafel, op. P.C.R. 133779.

Drank- en eetgelegenheid in het restaurant aan voordelige prijs.
Buffet in de zaal.

De zevende internationale numismatische dag zal doorgaan op
zondag 23 oktober 1974 te Hasselt in de grote balzaal van het
Cultureel Centrum, Kunstlaan 5, van 9 u. tot 19 uur. Nadere ge-
gevens volgen tijdig.

Secretariaat: VAN DEN BRANDEN J., Martelarenlaan 44/2, 3500
Hasselt.

De Algemene Vergadering van het E.G.M.P. zal dit jaar plaats vinden
te Tienen. Aangezien deze afdeling zich steeds inspant om regelmatig
een volwaardige ruilbeurs tot stand te brengen.

Op 11 november zal de Alg. Verg. dan ook op verzoek van de af-
deling Tienen op dezelfde dag ingericht worden, voorafgaandelijk
aan deze internationale ruildag.

Secretariaat: A. DEWIL, Viandenstraat 9, 3300 Tienen.

INDIEN U het lidgeld, 250 fr of 375 fr steunend lid nog niet be-
taald hebt is dit het laatste bulletin wat U ontvangt.

Misschien hebt U het vergeten, dan is het nog niet te laat. Doe
het nog vandaag via uw afdeling of aan Dhr LE MAIRE, te Brussel.

* * *

VERGADERINGEN DER AFDELINGEN

- Antwerpen*: 2^e en 4^e zaterdag der maand te 15 uur. Hotel « Billard Palace » Kon. Astridplein 40 te Antwerpen (aan centraal station).
- Brugge*: 2^e dinsdag der maand te 20 uur. Hotel « Terminus » 't Zand 16 te Brugge.
- Brussel*: 1^e en 3^e donderdag te 20 uur van elke maand. Hotel « Les accacias » Fonsnylaan 6 (achter de zuidstatie). Toegang te 19 uur.
- Charleroi*: 2^e zondag der maand te 9 uur. Palais des Beaux Arts de Charleroi, Place du Manège te Charleroi.
- Gent*: 1^e zaterdag van 14,30 u. tot 18 uur. 3^e zondag der maand (1) van 9 uur tot 13 uur. Café « Colombophile » President Rooseveltlaan 9 (Zuidpark) te Gent.
- Hasselt*: 1^e zaterdag der maand 14-18 uur. Periode 1/9 - 31/6. Cultureel Centrum Hasselt. Kunstlaan 5, zalen B11 + C19
- Kortrijk*: 3^e zondag der maand te 15 uur. Hotel « du Nord » Statieplein 2 te Kortrijk.
- La Louvière*: 4^e zondag der maand te 9 uur. Café de la Régence, Place Communale te La Louvière.
- Liège*: 3^e zondag der maand, uitgezonderd juli en augustus, te 10 uur in café « Le Paris » 31 place de la République Française te Liège.
- Mons*: 4^e zondag der maand te 10 uur. Aux Armes de Bootle, rue de Nimy (bij de Grote Markt) Mons.
- Moeskroen*: 1^e zondag der maand te 15 uur. Excelsior Grote Markt 23 te Moeskroen.
- Nivelles*: 2^e zaterdag van de maand te 14.30 uur en 3^e zondag der maand van 10 uur tot 12.30 uur. « Café de l'Union » Grand Place te Nivelles.
- Namur*: 3^e vrijdag te 18.30 uur. 1^e zondag der maand van 10 uur tot 12 uur. Cercle Militaire, Rue Déwé (place Leopold).
- Mulhouse*: 3^e zondag van de maand van 9.30 uur tot 12 uur. Salon Vert du Buffet. Central Station te Mulhouse (Frankrijk).
- St. Kat. Waver*: 1^e en 3^e vrijdag der maand om 20 uur. Café « De Wereld » Markt 5, St. Katelijne Waver.
- Leuven*: 1^e zondag der maand te 9.30 uur. Café « Brasserie Nationale », Tiense Vest 20, 3000 Leuven.
- Tienen*: 4^e zondag van 10 uur tot 13 uur. De Toekomst, Stationsplein 72, te Tienen. (IV^e Lanciersslaan 72).

(1) Op autoloze zondagen wordt de vergadering verschoven naar de voorafgaande zaterdag.